

การวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ว่าที่ร้อยตรี สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-952-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

24 ก.ย. 2546

117926221

**AN ANALYSIS OF THE PRODUCERS' ROLES
IN EDUCATIONAL TELEVISION PROGRAM**

Acting 2Lt. Somkiet Luengsakchai

สถาบันวิทยบริการ

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication**

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

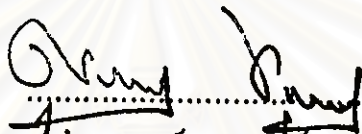
Academic Year 1997

ISBN 974-638-952-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
ว่าที่ร้อยตรี สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย
การสื่อสารมวลชน
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัช ศิริกาชะ

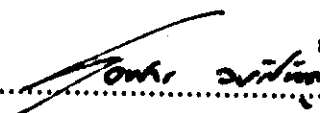
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิภา อุดมฉันท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัช ศิริกาชะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไอลิน วงศ์บ้านคู่)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมเด็จพระติ เหลืองศักดิ์รัช, ว่าที่ร้อยตรี : การวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (AN ANALYSIS OF THE PRODUCERS' ROLES IN EDUCATIONAL TELEVISION PROGRAM) อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. ศิริรัช ศิริกาชะ, 166 หน้า.

ISBN 974-638-952-1.

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชน และการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชน

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการมีดังนี้ บทบาทการจัดการ บทบาทของผู้สร้างสรรคดี บทบาทของผู้ช่วยเหลือสนับสนุนทางการสื่อสาร และบทบาทของเจ้าหน้าที่เทคนิคทางด้าน การสื่อสาร ทั้งนี้ บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามรายละเอียดของงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ โดยบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเฉพาะในขั้นเตรียมการผลิตรายการ ส่วนในขั้นติดตั้งและซักซ้อม ชั้นผลิตรายการ และชั้นหลังผลิตรายการนั้น ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชนจะมีบทบาทเหมือนกัน สำหรับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการนั้นจะมีทั้งปัจจัยที่อยู่ภายในหน่วยงาน ได้แก่ นโยบาย ระบบการบริหารงาน ภาวการณ์ขององค์กร คุณภาพของรายการงบประมาณและเวลาในการผลิตรายการ เทคโนโลยีการผลิตรายการ ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ และระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน และปัจจัยที่อยู่ภายนอกหน่วยงาน ได้แก่ สภาพเหตุการณ์ต่างๆ และแหล่งข้อมูล ช่องทางการแพร่กระจาย (สถานี) และความต้องการหรือความสนใจของผู้ชม แรงกดดันทางเศรษฐกิจ แรงกดดันทางสังคมและการเมือง และระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานหรือกับบุคคลภายนอก

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิติกร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3971929428: MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: PRODUCERS' ROLES / EDUCATIONAL TELEVISION PROGRAM

SOMKIET LUENGSAKCHAI, Acting 2Lt. : AN ANALYSIS OF THE PRODUCERS' ROLES IN EDUCATIONAL TELEVISION PROGRAM. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SIRICHAJ SIRIKAYA, Ph.D. 166 pp. ISBN 974-638-952-1.

The purpose of this reasearch is about the study of the producers' roles in educational television program in the production process. The methodology used in this study includes in-depth interview with producers in the government organizations and the private organizations plus observation by researcher as the producer in educational television program of the private organization.

The results show that the producers' roles in educational television program in the production process include the managerial role , the media creative specialists , the communication facilitators and the communication technicians. Thus the producers' roles in educational television program have different characteristics depended on job description in the production process. And the producers' roles in educational television program of the government organizations and the private organizations have only a few different characteristics in preproduction process but the similarity of them are in setup and rehearsal , production and postproduction process. Additionally , the factors affecting the producers' roles in educational television program in the production process can be categorized as the internal factors include policy , management , corporate image , program quality , budget and time , production technology , competence of media professional and internal patron-client. And the external factors include events plus information supply , distribution channels and audience interest or demand , economic pressures , social and political pressures and external patron-client.

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริกาชะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นต่างๆ รวมทั้งแรงกระตุ้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มาด้วยดีโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง พร้อมกันนี้ต้องขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ วิชา อุดมฉันท์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ โอฬาร วงศ์บ้านคู่ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ขึ้นมาได้

เนื่องด้วยทุนการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานอันอบอุ่นของผู้วิจัย ตลอดจนยังได้รับความเอื้ออาทรจากผู้บังคับบัญชา อาจารย์ พี่และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ให้การสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านมาใน ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความกรุณาทุกท่านที่ปรากฏนามในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้วิจัยมีอาจเอ่ยชื่อของทุกท่านได้ทั้งหมดในที่นี้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ผู้ให้ชีวิตและให้อาณาคดตลอดจนขอขอบพระคุณ และขอใจสำหรับความรักและความห่วงใยจากคุณย่า คุณยาย คุณลุง คุณป้า คุณอา คุณน้า พี่แค น้องเอ๋ และญาติพี่น้อง พร้อมด้วยบรรดามิตรสหายทุกท่านของผู้วิจัย ไม่ว่าจะเพื่อนรุ่นพี่ รุ่นน้อง และรุ่นเดียวกัน รวมทั้งถึงศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกนี้ที่ได้ดลบันดาลคุ้มครองผู้วิจัยมาโดยตลอด

ว่าที่ร้อยตรี สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภาพ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหานำการวิจัย	20
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	21
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	21
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	23
1.5 ข้อสันนิษฐานการวิจัย	24
1.6 นิยามศัพท์	25
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	26
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	28
2.2 แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	43
2.3 แบบจำลององค์การสื่อสารมวลชนท่ามกลางภาวะแวดล้อมทางสังคม	51
2.4 แนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์	54
3 ระเบียบวิธีวิจัย	58
3.1 แหล่งข้อมูล	58
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	83
3.4 การนำเสนอข้อมูล	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4	ความเป็นมาและสภาพการดำเนินงานของ หน่วยงานผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	85
4.1	หน่วยงานผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการ	85
4.2	หน่วยงานผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชน	100
5	บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ	111
5.1	ขั้นเตรียมการ	111
5.2	ขั้นติดตั้งและซักซ้อม	135
5.3	ขั้นผลิตรายการ	139
5.4	ขั้นหลังผลิตรายการ	145
6	สรุปผลการวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัย ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	157
6.1	สรุปผลการวิจัย	157
6.2	ข้อจำกัดในการวิจัย	162
6.3	ข้อเสนอแนะ	163
	รายการอ้างอิง	164
	ประวัติผู้วิจัย	166

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 การแสดงบทบาทในตำแหน่งต่างๆ ของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	38
2 กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	47
3 องค์กรสื่อสารมวลชนท่ามกลางภาวะแวดล้อมทางสังคม	52
4 โครงสร้างการแบ่งส่วนงานของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา	86
5 โครงสร้างการแบ่งส่วนงานของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง	90
6 โครงสร้างการแบ่งส่วนงานของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยศรีนครินทร์สวรรค์	95
7 โครงสร้างการแบ่งส่วนงานของหน่วยงานผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ที่อยู่ในหน่วยงานเอกชน จำนวน 6 หน่วยงาน	109

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย